

О.В. Горицька,викладач Економіко-правового коледжу
Міжнародного гуманітарного університету,
м. Одеса, Україна**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАГАТОАСПЕКТНОЇ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ**

Полікультурність як реальний соціальний рух являє собою відносно недавнє явище: він виник у 70-ті рр. ХХ ст. у Канаді й США. У цей час принцип полікультурності стає впливовою моделлю вирішення складної проблеми, пов'язаної з культурною, етнічною, расовою й релігійною різноманітністю держав. Таких держав у світі абсолютна більшість: лише менше 10 % країн можуть розглядатися в якості культурно однорідних [1].

Розумінню сутності, цілей, функцій полікультурної взаємодії допомагають ідеї М. К. Періха про „благодіяльнісний синтез”, під яким він розуміє „єднання культур”, що створює добровільне співробітництво людей [2], а також ідеї видатних філософів і істориків сучасності (Н. А. Данілевського [3], Е. Мейлера [4], А. Тойнбі [5], Ю. Яковця [6] та ін.) про цілісність культурно-історичного розвитку людства й наявність деяких подібних принципів функціонування культур різних народів.

Для розуміння сутності полікультурної взаємодії особливе значення мають положення М. М. Бахтіна про людину як унікальний світ культури, що вступає у взаємодію з іншими особистостями-культурами, що творить себе в процесі такої взаємодії й впливає на інших. Ці положення згодом були використані С. Б. Біблером [7], В. Оконем [8] та ін. при розробці теорії й практики діалогового навчання. Механізмом взаємовпливу особистостей-культур у їхніх концепціях виступає діалог, що інтерпретується вченими як форма спілкування окремих людей і як спосіб взаємодії їх з об'єктами культури й мистецтва в історичній перспективі.

Важливі висновки для з'ясування ролі багатоаспектної полікультурної взаємодії можна зробити спираючись на культурно-історичну теорію розвитку поведінки й психіки Л. С. Виготського [9], згідно з якою джерела й детермінанти психічного розвитку знаходяться у культурі, яка історично розвивається. Розглядаючи розвиток психіки як опосередкований процес, учений вважав, що опосередкованість полягає в присвоєнні (освоєнні) культурно-історичного досвіду й що всяка функція в культурному розвитку дитини з'являється на сцені двічі, у двох планах: спочатку в соціальному, потім у психологічному.

Погоджуючись з С. М. Федюніною [10] *полікультурність суспільства* ми розуміємо як різноманіття етнокультур, релігійних, вікових і гендерних, професійних культур, молодіжних субкультур, а в особистісному аспекті – як прийняття цієї розмаїтості й здатність ефективно жити й працювати в полікультурному середовищі.

На думку Н. В. Бордовської [11], полікультурність містить урахування інтересів різних національних і етнічних меншин і передбачає: – адаптацію людини до різних цінностей у ситуації існування безлічі різноманітних культур; взаємодію між людьми з різними традиціями; – орієнтацію на діалог культур; – відмову від культурно-освітньої монополії щодо інших націй і народів; – культивування у людини духу солідарності й взаєморозуміння в ім'я миру й збереження культурної ідентичності різних народів.

Проблеми толерантності, безконфліктності, тактовності перебували в полі зору таких вітчизняних дослідників, як Т. Алексеєнко, А. Безпалько, А. Капська, А. Олексюк, О. Савченко. Серед учених, які істотно вплинули на розвиток проблематики виховання молоді в дусі толерантності, варто назвати А. Мудрика, А. Рибалку, В. Сітарова, А. Сухомлинського. Дослідники: І. Бех, С. Дем'янчук та ін. акцентували увагу на питаннях розкриття педагогічного контексту феномена толерантності. Дж. Морено й К. Роджерс займалися проблемою толерантності на рівні міжособистісних відносин.

Розвиток толерантності набуває особливої важливості у процесі виховної роботи зі студентською молоддю, адже майбутні фахівці, як представники найбільш освічених верств у країні, найчастіше стикаються з культурою інших народів, а багатонаціональний склад населення України сприяє діалогу різноманітних культур й визначає позитивність проявів *полікультурної взаємодії* студентів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Полікультурна взаємодія – характеристика міжособистісних контактів, індивідуальної форми взаємодії людей різних національностей, культур у процесі якої відбувається обмін думками, ідеями, досвідом, почуттями. Вона залежить від рівня культурного розвитку, толерантності особистості, її вміння організувати комунікативну діяльність у формах, визначених мораллю суспільства. Полікультурна взаємодія також визначає мовленнєву культуру, етикет, етнопатію, доброзичливість, повагу до людської гідності, тощо.

Забезпечення багатоаспектної полікультурної взаємодії у процесі професійної підготовки ґрунтується на самосвідомості майбутнього фахівця-економіста та є одним із важливих її компонентів. Людська свідомість, яка виникає у процесі предметно-перетворювальної діяльності, має дві грані, що нерозривно пов'язані. Це – усвідомлення всього зовнішнього стосовно суб'єкта і самосвідомість як відображення суб'єктом самого себе. Завдяки свідомості перед особистістю розгортається широкий спектр можливостей розвитку і самовдосконалення, що, на наш погляд, є дуже важливим у праці економіста. Усвідомлюючи себе, фахівець розуміє рівень відповідності своїх особистісних властивостей соціально-моральним, професійним нормам. Усвідомлена суб'єктом відмежованість від усього, що не є ним самим, створює стимул для активного формування власної індивідуальності. Керуючись самосвідомістю, суб'єкт формує своїми діями нові властивості своєї особистості [12].

Атмосфера студентської групи у спільній діяльності сприяє адаптації студентів перших курсів до умов навчання у вищому навчальному закладі, виникненню й укріпленню мотивів активних дій, спрямованих на досягнення високих результатів у навчанні й громадській роботі, засновується на відповідальності та ініціативному ставленні студентів до навчальної діяльності, до оволодіння своєю професією.

Саме у групі, у процесі спілкування з іншими студентами, найбільш повно розкриваються як особистісні, так і суто професійні якості. В академічній групі студент перевіряє свої комунікативні, організаторські здібності, має можливість оцінити себе як особистість, визначити себе в ролі майбутнього фахівця. Виступаючи перед товаришами у групі, студенти мають можливість позбавитися страху перед аудиторією, стати більш упевненими; водночас вони вчаться спілкуватися, набувають уміння правильно виражати й відстоювати свою думку, сперечатися, вислуховувати думки інших [13].

Позитивна атмосфера в академічній групі сприяє набуттю студентами навичок колективної діяльності: засвоєння норм, правил і умов успішної взаємодії між членами колективу. Ці навички забезпечують синхронність, узгодженість та ефективність роботи всього колективу. Уміння колективної діяльності дають можливість використовувати набуті знання й навички, творчо застосовувати засоби професійної діяльності під час виконання завдань у різноманітних умовах.

Роль викладача у забезпеченні багатоаспектної полікультурної взаємодії полягає, насамперед, у продуманій системі контролю за діяльністю, яка не сковує ініціативу; в наданні максимуму самостійності та підтримці при висуванні ідей у рамках заданої програми. Таку взаємодію можливо забезпечити, наприклад, під час організації відповідних ділових ігор

ЛІТЕРАТУРА

1. Айварова Н. Особенности и взаимосвязь этнической идентичности и самоотношения подростков разностатусных этнических групп / Н. Г. Айварова, А. В. Миронов // Психология образования в поликультурном пространстве. – 2011. – № 13. – № 1. – С. 119–127.
2. Рерих Н. Об искусстве : сб. ст. / Н. К. Рерих ; предисл. А. Д. Алехина, сост. С. А. Пономаренко. – [2-е изд., испр.] – М. : Международный Центр Рерихов, Мастер-Банк, 2005. – 160 с.
3. Данилевский Н. Россия и Европа / Н. Я. Данилевский. – М. : ИЦ «Древнее и современное», 2002. – 550 с.
4. Mailer N. The Gospel According to the Son / Mailer Norman. – New York : Random House, 1997. – 348 p.
5. Тойнби А. Постигание истории : сборник / Тойнби Арнольд Джозеф ; пер. с англ. Е. Д. Жаркова. – М. : Рольф, 2001. – 640 с.
6. Яковец Ю. Глобализация и взаимодействие цивилизаций [Электронный ресурс] / Ю. В. Яковец. – М. : Экономика, 2003. – 441 с. / Narod.ru : информационный портал. – Режим доступа : http://abuss.narod.ru/Biblio/jakovets_global.htm.
7. Библер В. От наукоучения – к логике культуры / В. С. Библер. – М. : Политиздат, 1990. – 413 с.
8. Оконь В. Основы проблемного обучения : учеб. пособ. / В. Оконь. – М. : Просвещение, 1968. – 208 с.
9. Выготский Л. Собрание сочинений : в 6 т. [Электронный ресурс] / Лев Семенович Выготский. – М. : Педагогика, 1982–1984. – Т. 3 : Проблемы развития психики ; под ред. А. М. Матюшкина. – 1983. – 368 с. // Pedlib : электронная педагогическая библиотека. – Режим доступа : http://www.pedlib.ru/Books/1/0175/1_0175-2.shtml.

10. Федюнина С. Концептуальные основания и условия мультикультурализма в современном российском обществе : автореф. дис. на соискание научн. степени докт. социол. наук : спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни» / С. М. Федюнина. – Саратов, 2007. – 50 с.
11. Бордовская Н. Педагогика : учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2000. – 304 с.
12. Стасюк В. Економіка від А до Я старшокласникам і студентам : навч.-метод. посіб. [для студ., учителів та викладачів економічн. дисциплін] / Стасюк Варвара Дмитріївна. – Од. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2003. – 208 с.
13. Стасюк В. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад освіти» : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Стасюк Варвара Дмитріївна. – Од., 2003. – 280 с.

В. Довбыш,

студентка Международного

гуманитарного университета,

г. Одесса, Украина

Руководитель: кандидат философских наук

Т.А. Крыжановская

ПРОБЛЕМА ДЕТОРОЖДАЕМОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ЗАПАДНОЙ КУЛЬТУРЕ: ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ

Актуальность темы: Перемены, которые происходят в жизни населения страны, оказывают непосредственное влияние на экономику, производство совокупного общественного продукта и уровень потребления. Поскольку население является одновременно производителем и потребителем материальных и нематериальных благ, вопрос деторождаемости является одним из важнейших. Проблема деторождаемости в современной западной культуре является достаточно острой – для большинства стран Западной Европы характерна депопуляция. Кризисная демографическая ситуация ставит острые проблемы для будущего развития европейских стран. Общество, в котором каждое следующее поколение меньше по численности, нежели предыдущее, обречено на вымирание и не может рассчитывать на историческое будущее. Поскольку наше государство в последние годы ориентировано на европейский путь развития, изучение вопроса деторождаемости в современной западной культуре является актуальным для Украины.

Цель: Изучить причины возникновения проблем деторождаемости в современной западной культуре.

Задачи исследования: проанализировать исторические предпосылки возникновения текущей демографической ситуации; выявить основные проблемы деторождаемости в современной западной культуре; предложить возможные пути решения этих проблем.

Развитию демографических наук в настоящее время способствует обострение мировой демографической ситуации и то, что проблемы народонаселения стали неотъемлемой частью глобальных проблем человечества. В их число сейчас входят: демографический взрыв в развивающихся странах, переходящий в мировой; демографический кризис в экономически развитых странах; проблемы урбанизации и мировых международных миграций. При этом демографические проблемы влекут за собой не менее острые проблемы социальные, такие как увеличивающийся разрыв в уровне жизни населения развитых и развивающихся стран, проблемы жизнеобеспечения быстро растущего населения Азии, Африки, Латинской Америки, проблемы старения населения и угрозы депопуляции в развитых странах, проблема обеспечения высокого качества населения и многие другие. Именно поэтому демографические проблемы в настоящее время перешли из разряда чисто научных в область общечеловеческих, во многом определяющих дальнейшие перспективы существования и развития мирового человечества в целом. Пути их разрешения неоднозначны, различны для различных регионов мира, во многом еще не определены, и поэтому развитие демографической науки, как на теоретическом, так и на прикладном уровне является одним из приоритетов современной науки в целом [4, с. 1].

Впервые депопуляция как социально-экономическая проблема стала проявляться в странах Западной Европы еще в первой половине прошлого столетия [1, с. 1]. Неомальтузианство вписывае-